

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. VII. De Latobrigis, & Tulingis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

Octodorum opidum, ad locum, cui Agauno nomen est, celeriter properavit; ut, duodecim millium spatio ab Octodoro separata, necessitatem committendi sacrilegium prateriret. Agaunum accola, interpretatione Gallici sermonis, saxum dicunt. quo in loco ita vastis rupibus Rhodani fluminis cursus artatur, ut transeundi facultate subtractâ, constratis pontibus viam fieri itineris necessitas imperaret. Undique tamen imminentibus saxis, parvus quidem, sed amœnus, irriguus fontibus campus includitur. ubi fessi milites legionis Thebææ, post laborem tanti itineris, refederant. Ibi postea jussu Maximiani bis decimati sunt; & omnes tandem reliqui simul jugulati: quum ipse princeps apud Octodorum interim esset; quod duodecim millium spatio distat ab Agauno. Eundem esse hunc locum Agaunum, quem Tarnadas Antoninus & tabula nuncupant, quique nunc est vicus divi Mauricii, spatium xii millium clarè indicat. Quòd si suprâ, in Rauracorum descriptione, rectè Antonini auctorisque tabulæ ætatem infra Valentiniani imperatoris sæculum detraximus: antiquius certè hujus loci nomen erit *Agaunum*, quàm *Tarnada*; si modò hoc non omnino vitiosum. nam inter Valentiniani, Maximianique excessus, lxxx circiter numerantur anni. Verùm enim verò auctor ille vitæ divi Mauricii heic neque vicum, neque opidum nominat: sed locum dumtaxat, in quo vastis rupibus Rhodani fluminis cursus artatur; qui nunc est infra vicum: & juxta hunc locum, parvum quidem, sed amœnum, & irriguum fontibus campus; in quo nunc ipse sternitur vicus. unde satis manifesto colligere datur argumento, vicum heic Maximiani tempore fuisse etiamdum nullum: sed ipsas rupes, Rhodani ripas coartantibus, dictas fuisse *Agaunum*. Mox tamen posthinc conditus est vicus, qui primùm *TARNADÆ* dictus fuit: postea verò à vicini saxi vocabulo celebri *AGAUNUM*: & tandem, ab divi Mauricii commilitonumque martyrio, incolis vicus sive sanum divi Mauricii: Hinc Aimoinus, lib. iv, cap. xxx: *Apud s. Mauricium Agaunis*. Atque hæc ferè sunt, quæ de singulis istis populis, Veragris, Sedunis, ac Nantuatis, ex idoneorum auctorum monumentis in medium adferre licuit. Opida eos Cæsaris ævo incoluisse, haud reperio: castella tamen habuisse compluria. sic namque Cæsar dicto comment. iii: *Galba, secundis aliquot præliis factis, castellisque compluribus eorum expugnatis, missis ad eum undique legatis, obsidibusque datis, & pace factâ, constituit cohortes duas in Nantuatis collocare; ipse cum reliquis ejus legionis cohortibus in vico Veragrorum, qui adpellatur Octodurus, hiemare*. Præter *TARNADAS*, sive *AGAUNUM*, *PENNI* quoque *LUCUM*, & *VIVISCUM*, pertinuisse ad Nantuates, suprâ in Helvetiis dictum est. Ceterùm incolas vocat Cæsar, eodem loco, *Gallos*: Livius verò, lib. xxxi, *Semigermanos*: Polybius etiam loco suprâ citato, *κελτῆς*. id quâ de causâ sit factum, suprâ, lib. i, cap. v, ostensum est: nempe quia Galli & Germani, unius ejusdemque Celticæ gentis fuere nationes. unde etiam Gallicus sermo tam similis fuit Germanico, uti alter ab altero vix discerni poterit, quibusdam in locis.

CAP. VII.

De LATOBRIGIS, & TULINGIS.

Ret svadent, inquit Cæsar, Helvetii Rauracis, & Tulingis, & Latobrigis, finitimis suis, uti eodem nisi consilio, opidis suis vicisque exstis, unâ cum iis profisciscantur. De Rauracorum sede satis jam planum est. Tulingi atque Latobrigi qui fuerint, nunc etiam dispiciendum: modò ea quæstio ad præsens opus pertineat. Finitimos Helvetiis & hos facit Cæsar. At quâ regione? Nam ultra Iuram montem Rauracis juncta fuit Sequanorum magna gens, à Rheni ripâ ad Rhodani usque ripam & Genevam opidum extensa; uti infrâ latius docebitur. Quapropter perquam imperite faciunt, qui Tulingos in Lotharingorum hodiè agris collocant: nullis aliis rationibus ducti, nisi quòd utrumque vocabulum terminatur in *ing*: dein quòd opidum hodiè Lotharingorum est *Toul*. quod antiquitus ne Sequanorum quidem, sed ultra hos, Leucorum fuisse, satis idoneis infrâ probabitur testimoniis. Quidam eosdem Tulingos ponunt trans Rhenum, circa Sveciæ nunc opidum *Stulingen*: & inter hos Rhenumque, *Latobrigos* in eâ regiunculâ, quæ vulgari vocabulo dicitur *Kletgöw*. Hi, si non in majore, certè non in minore vertuntur errore. meminisse enim oportuit, quod Cæsar, sub initium primi commentarii, de Helvetiis scriptum reliquit: *eos reliquos Gallos Celtas eâ de causâ virtute præcessisse, quòd ferè quotidianis præliis cum Germanis contenderent, quum aut sui finibus eos prohiberent, aut ipsi in eorum finibus bellum gererent*. Qui igitur hi Germani, Helvetiis contermini; nisi qui Rhenum, inter lacum Brigantium, & Iuram montem, sive Arolæ confluentem, adcolebant? Ne autem suspiceris, Helvetios, pace ac fœdere cum Transrhenanis Tulingis, Latobrigisque, finitimi-

mis suis, firmatis, in belli societatem eos adscivisse: en aliud eâ de re Cæsaris testimonium eodem comment. infra: *Helvetios, Tulingos, Latobrigos, in sineis suos, unde erant profecti, reversi iussit.* & mox: *Id eâ maximè ratione fecit, quòd noluit eum locum, unde Helvetii decesserant, vacare: ne, propter bonitatem agrorum, Germani, qui trans Rhenum incolunt, è suis finibus in Helvetiorum sineis transirent.* Ergo neque Tulingi, neque Latobrigi fuerunt è Germanis illis, trans Rhenum incolentibus. Qui fuerint, ostendit eodem commentario post eâ; ubi militum suorum animos contra Ariovistum & Marcomannos firmat. Denique hos esse Germanos, quibuscum sepenumero Helvetii congressi, non solum in suis finibus, sed etiam in illorum finibus, plerumque superessent. Sed Marcomannorum heic fuisse sedem antiquam, suo loco firmissimis demonstrabitur indicis. Lateribus igitur septemtrionali atque occidentali totis ablatis, necesse jam est, uti vel ab meridie constiterint dicti bini populi, Helvetiis finitimi, vel ab oriente. A meridie etiam, post lacum Lemahum, treis hæc nationes, *Nantuateis, Veragros,* atque *Sedunos,* Rhodani incoluisse valleis, ad vicum usque *Leuch,* superiori capite demonstratum est. Hinc autem quum reliquum vallis Penninæ, ad fonteis usque amnis, vacuum sit, nec ulli inibi, neque à Cæsare, neque alio quo auctore, ponantur populi; maximè credibile fit, vel Tulingos id, vel Latobrigos tenuisse. utrosque simul incoluisse, regionis negat exiguitas. At suspiceris fortassis, Sedunorum tam amplam fuisse, tamque numerosam nationem, uti omnem vallem, à Veragrorum finibus, ad fonteis usque amnis, impleverint. Id ne temerè credas, monet haud obscurè Cæsar, dum in descriptione dictorum trium populorum, fontium tam nobilis tamque clari amnis profusus non meminit. cujus prætermissionis non alia causa, nisi quòd Galbæ bellum eò usque non ascendit; populis his jam antea, bello Helvetico, ab ipso Cæsare pacatis. Sed **LATOBRIOSORUM** vocabulum satis disertè heic etiamnum exstat in celebri vico *Brige,* ad Rhodani Saltinæque confluentis sito. Plinii equidem verba, è capite 11, libri 111, hæc supra adducta sunt: *Rhætorum Vennonetes Sarunetesque ortus Rheni amnis accolunt; Lepontiorum qui Viberi vocantur, fontem Rhodani, eodem Alpium tractu.* Verùm Lepontii hi non magis Rhodani fontem accoluerunt, quàm Rheni ortus; quod vult Cæsar commentario IV, his verbis: *Rhenus oritur ex Lepontiis, qui Alpeis incolunt.* nam Lepontii Italiæ fuere populi, Alpeis supra Verbanum lacum, inter Rhodani Rhenique valleis, incolentes, in altissima usque illa *Furcarum & divi Gothardi* juga extensi: unde à septemtrionibus *Arola & Rusla,* ab oriente Rhenus, à meridie *Ticinus,* ab occidente *Rhodanus,* exoriuntur. Hinc Cæsar Rhenum in Lepontiis, & Plinius Rhodanum oriri tradiderunt. Nihil igitur jam obstat, quòd minùs credamus, Latobrigos superiorem Penninæ vallis incoluisse partem; ubi etiam nunc magni nominis vicus *Brige.* Minorem horum fuisse civitatem, quàm Rauracorum, patet ex numero hominum, qui, sedibus suis exustis, unâ cum illis in Helveticum bellum profecti sunt. horum quidpe sexdecim tantùm fuere millia; quum Rauracorum forent millia viginti tria. At gens haud dubiè nomen habuit à principe civitatis vico, qui tunc **LATOBRIGA**, vulgò *Latbrige* vocabatur. sic enim *Seduni* quoque adpellati sunt à loco *Seduno.* Vtriusque vocabuli etymologia supra, lib. I, cap. VII, reddita est.

40 ubi etiam ostensum, eandem gentem Orofio dici **LATOBROGIOS.**

Polybium suâ ætate in septemtrionali vallis Penninæ parte locare **ARDYES** populos, superiori capite ostensum est. Horum nomen an etiamnum exstet in vico *Arnen,* haud temerè dixerim. Polybius certè satis comperta prodidit. *Ἡμεῖς δὲ, inquit, περὶ τῶν Διγαρσῶν ἀποφαινόμεθα, ὡς τὸ τὰς πίπυς κἀλωπιδύνας, ἐπὶ τῇ Διῶν Ἰ. Ἀλπίων αὐτῆς κερχῆδου πρὸς τὰ γνάσιος ἐνεκα ἔθεας.* id est: *Nos de hisce rebus eo majore fiducia scribimus, quòd loca ipsi illustravimus; dum visendi studio & veritatis noscenda Alpeis adiimus.*

Restant nunc **TULINGI:** quibus una sola sedes dari potest in Rheni vallibus, supra lacum Brigantinum; quas alienos ab Helvetiis incoluisse populos, jam antea dixi. Millia horum quum referat Cæsar **xxxv**; latiores eis adscribendi sunt fines, quàm aut **Latobrigis,** aut ipsis etiam Rauracis. Rheni ortus accoluisse Rhætorum *Sarunetes,* *Vennonetes*que, testem modò audivimus Plinium. Tulingos ergo infra hos colloco, inter geminùm Rhenorum confluentis, (qui sunt **v** mill. pass. supra Curiam opidum,) & lacum Brigantinum,